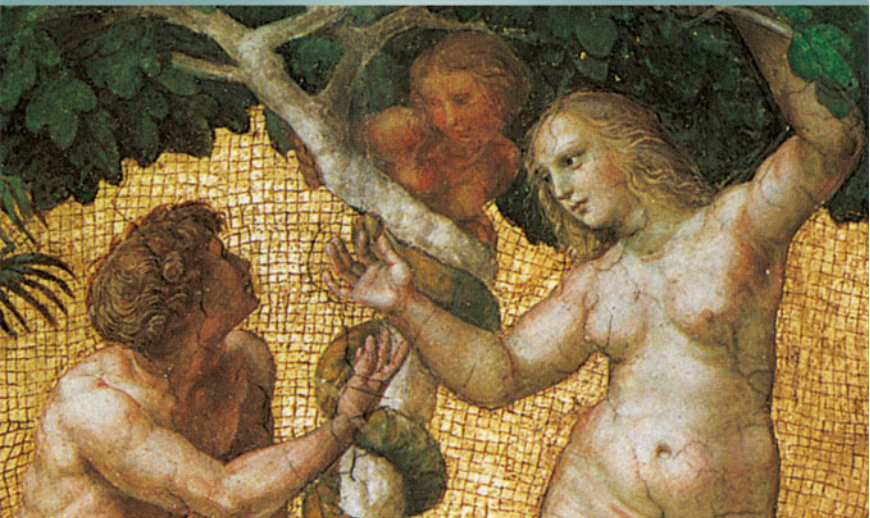

DAG TESSORE

HLAVNÍ NEŘESTI

Jak vyléčit sedm nemocí duše

e-knihy

Děkujeme Vám za nákup této e-knihy. Jsme rádi, že můžeme touto cestou přinášet dobré zprávy do světa digitálních médií.

Jestliže se Vám podařilo dokument stáhnout z nějakého webu bez placení, tak si jej, prosím, poříďte ještě jednou, férově, na našich webových stránkách <http://www.paulinky.cz/obchod/E-knihy/>. Může se Vám zdát, že je to zbytečné a že chceme na e-knihách vydělávat. I vydání e-knihy nás něco stojí, zejm. autorská práva, překlad a redakční práci. Vaše platby nám tak umožňují vydávání dalších elektronických titulů.

Nakladatelství Paulínky
www.paulinky.cz

DAG TESSORE

HLAVNÍ NEŘESTI

Jak vyléčit sedm nemocí duše

© Città Nuova Editrice, 2007
Via degli Scipioni, 265 – 00192 Roma

© Nakladatelství PAULÍNKY, 2009
Petrská 9, 110 00 PRAHA 1
Tel.: 222 311 206
E-mail: paulinky@paulinky.cz www.paulinky.cz

ISBN 978-80-86949-68-0 (Tištěná kniha)
ISBN 978-80-7450-277-4 (PDF)
ISBN 978-80-7450-278-1 (ePUB)
ISBN 978-80-7450-279-8 (Mobipocket)

ÚVOD

Mnozí jistě slyšeli vyprávět o „sedmi hlavních neřestech“ – alespoň proto, že už vešly do běžného jazyka. Někteří si snad vzpomenou na *Božskou komedii*, kde se rozdělení hříšníků v Pekle a Očistci opírá o sedm neřestí. Vyloučíme-li však takovou povrchní nebo čistě kulturní znalost, co víme o neřestech? Víme, jaké jsou tyto neřesti a co která z nich opravdu představuje? Je nám jasné, co znamená slovo „neřest“? A především: ví ještě dnešní křesťan, jaké konkrétní „práci“ je třeba se věnovat, aby se osvobodil od těchto sedmi nemocí duše?

Paradoxně to, co naši otcové víry nazývali „neřestmi“, je v dnešním chápání spojováno téměř se ctností: záliba v dobrém jídle, právo na sexuální svobodu, umění vydobýt si respekt, hrdost a soutěživost. – Nejsou to snad do současného jazyka přeloženy nestrídmost, smilstvo, hněv a pýcha?

Tato knížka by chtěla být malým průvodcem, více praktickým než teoretickým, který by pomohl modernímu křesťanovi vzít znovu do svých rukou vlastní život a zapracovat na sobě tím, že začne od diagnózy

a léčby sedmi nemocí, z nichž vychází každé duchovní a tělesné zlo člověka. Budeme proto pečlivě sledovat učení velkých znalců lidské duše, jimiž jsou církevní otcové. Téměř každá věta této knihy je vzata z asketických děl Otců nebo podle nich upravena, ale pro pohodlnější četbu jsme se vyvarovali množství poznámek a bibliografických odkazů. Zvláště tři knihy (které doporučujeme přečíst celé) nám posloužily ke stálým odkazům, nakolik pojednávají specificky o našem tématu: *Peri ton okto pneumatontes ponerias* [OS, Osm duchů ničemnosti] svatého Nila z Ancyry či pravděpodobněji Evagria Pontica († 399), *De institutis coenobiorum et de octo principalium vitiorum remediis* [IC, Zvyky cenobitů a léky na osm základních neřestí] svatého Jana Cassiana († 435) a *Scala paradisi* [SP, Žebřík do ráje] svatého Jana Klimaka († 649).¹

1 Autor v italském originále používá názvy citovaných děl v italštině. Názvy jsme uvedli v původním jazyce, pokud byly k dispozici, tedy v latině, řečtině apod., a k tomu také český překlad či český titul, pokud bylo dílo už v češtině vydáno. To se týkalo především díla Jana Cassiana *Zvyky cenobitů a léky na osm základních neřestí* (lat. *De institutis coenobiorum et de octo principalium vitiorum remediis*, český překlad vydalo Benediktinské arcidiecézní ústředí sv. Vojtěcha a sv. Markéty 2007–2008 v Praze, přel. Ondřej Koupil a kol.) a *Výroků a příběhů pouštních otců* (řec. *Apothegmata I–III*, český překlad vydalo Benediktinské arcidiecézní ústředí sv. Vojtěcha a sv. Markéty 2000–2008 v Praze, přel. Jiří Pavlík), z nich jsme tedy citovali. Ostatní citace jsou překladem z italštiny. (pozn. překl.).

Sedm hlavních neřestí je ve skutečnosti jasně vyjádřeno už v Bibli: kolikrát jak Starý, tak Nový zákon varují před zlem smilstva, závisti nebo pýchy! Nicméně je třeba obrátit pozornost ke 4. století po Kristu, kdy se začíná mluvit o velmi přesné skupině neřestí – různých, a přece mezi sebou úzce propojených. První svědectví pocházejí od Evagria Pontica a od ostatních otců východního mnišství. Ti popisují „osm duchů [nebo myšlenek] ničemnosti“ (viz např. od Evagria *Osm duchů ničemnosti* a Anatoliovi, o osmi myšlenkách), o kterých znovu shodně pojednává představitel západního mnišství Jan Cassianus, který mluví o „osmi hlavních neřestech“.² Později se prosadila tendence mluvit pouze o sedmi, neboť do jedné neřesti se spojily domýšlivost a pýcha.³ V latinské tradici, jak dosvědčuje svatý Řehoř Veliký († 604), byly smutek a zahálčivost sloučeny v jednu neřest a jako náhrada byla doplněna závist. Svatý Řehoř je nazývá „sedm hlavních neřestí“, přičemž každá z nich „plodí množství dalších neřestí“. Jeho formulace je tou, která zůstává definitivně v katolické

2 Jan CASSIANUS: *Zvyky cenobitů a léky na osm základních neřestí* (lat. *De institutis coenobiorum et de octo principalium vitiorum remediis*, dále *IC*, přel. Ondřej Koupil a kol.). Praha, Benediktinské arcidiákonství sv. Vojtěcha a sv. Markéty 2007–2008, V, 1.

3 Srov. Jan KLIMAKOS: *Scala paradisi* [dále *SP*, Žebřík do ráje], XXII, 122.

církvi až dodnes: domýšlivost (nebo pýcha), závist, hněv, smutek (nebo zahálčivost), lakomství, nestřídmost, smilstvo.⁴

Na těchto stránkách použijeme výše zmíněné rozdělení, i když budeme sledovat pořadí dané staršími Otcí (Evagrius, Cassianus atd.). Začneme nestřídmostí a skončíme pýchou.

Ještě než se dostaneme k analýze jednotlivých neřestí, přistupme krátce k přehledu některých obecných úvodních koncepcí. Především: Co znamená neřest? Dnešní křesťanská morálka je zvyklá mluvit více o hříších než o neřestech. Ale pro Otce jsou hříchy pouze příznaky a plody neřestí, proto – říkají – je jasné, že důležité je „vysekat kořeny neřestí spíše než jejich plody“.⁵ Jestliže se člověk dopustí cizoložství, je to proto, že v sobě choval neřest smilstva. Jestliže člověk zabije druhého, aby ho okradl, je to proto, že v sobě neudržel na uzdě neřest dychtění po penězích. Posuzuje-li tedy církev jednotlivý hřích v rovině právní, v rovině psychologické a duchovní je důležitá neřest, která ho způsobila (srov. Mk 7,21-23).

4 Srov. Sv. Řehoř: *Moralia in Job* [dále *MJ*], Morální komentáře k Jobovi], XXXI, 45, 88; Tomáš Akvinský: *Summa theologiae* I-II, 84; *Katechismus katolické církve*, 1866.

5 *IC*, VIII, 20, 2.

V řecké a latinské křesťanské tradici je neřest označována různými termíny:

Neřest nebo *stav neřesti*, morální deviace. Zatímco hřích je v podstatě čin dobře vystižitelný a konkrétní, a tedy vázaný na nějaký objekt, neřest je postoj, náchylnost. Proto zlo neřesti nezávisí na objektu (například na tom, že jsem se pohádal se svým otcem a urazil jsem ho), ale na neřestném postoji subjektu (neřesti hněvu podléhám, i když se rozhněvám jen na sebe nebo třeba na nějakou lavičku).

Vášeň. Vášně jsou všechna hnutí duše (touha, strach, zlost, vznětlivost), s nimiž se většinou ztotožňujeme, ale které jsou ve skutečnosti psychofyzickými silami, které se neshodují s naším pravým a hlubokým „já“ a většinou ho činí otrokem a iracionálně jím manipulují.

Myšlenka (řecky *logismos*): Otcové, především otcové pouště, jasně osvětlili, jak myšlenky a psychické podněty, které se projevují a působí v naší mysli, nejsou naším já. Dalo by se říci, že to jsou nám cizí myšlenky, výsledky vnímání smyslů, které neustále podněcují mysl, a vyvolávají tak obrazy, představy a myšlenkové konstrukce. Neřesti tedy nejsou ničím jiným než těmito „myšlenkami“, které se samy a znovu plodí, a tak unikají kontrole vědomí neboli našeho vědomého já.

Nemoc: Neřesti jsou nemocemi duše. Také moderní věda nazývá nemocemi (současně tělesnými a duševními) depresi, hysterii atd. Zvyk dychtění po penězích a sexu, jako i výbuchy hněvu, jsou tedy opravdové nemoci; jejich vliv na „psychofyzický“ organismus se příliš neliší od toho, který mají např. tvrdé drogy. Je tedy důležité uvědomit si, že neřesti, nakolik jsou nemocemi (přestože mohou zdánlivě vzbuzovat potěšení), působí člověku bolest a poškozují ho.

Zvyk: Neřest je plodem stálého opakování. Neustálá neukázněnost v jídle a v tom, že si vždy vezmu vše, co se mi k jídlu nabízí nebo co si přeji, ve mně vytváří návyk na mlsnost a nenasytlost, až si na to samotné tělo zvykne. Neustálým pomlouváním druhých, ospravedlňováním se a pohrdáním tím, kdo smýšlí jinak než já, se ve mně závist a pýcha stávají duševními návyky a automatickými reakcemi.

Zlý duch: Otcové velmi často mluví o neřesti jako o zlém duchu. Křesťanská víra opravdu věří, že za realitou viditelnou našima očima nebo prozkoumatelnou vědou existují neviditelné živé bytosti, které nenávidí Boha a které se snaží všemi způsoby útočit na člověka, jak na tělo, tak na duši, a snaží se způsobit jeho pád do léčky. Každá neřest je tedy ve skutečnosti zlým duchem. Oni jsou těmi „zlými duchy“, proti nimž vedeme, jak říká svatý Pavel, „zápas“ (Ef 6,12). Je třeba vzít na vědomí, že jsou v nás